

Förordningsändring gällande Europeiska unionens solidaritetsfond med anledning av brexit

Finansdepartementet

2019-10-09

Dokumentbeteckning

KOM (2019) 399

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 1217/2002 i syfte att tillhandahålla ekonomiskt bistånd till medlemsstaterna för att minska den allvarliga ekonomiska börda som uppstår till följd av Förenade kungarikets utträde ur unionen utan avtal

Sammanfattning

Kommissionen presenterade den 4 september 2019 ett förslag om ändring av förordning nr 1217/2002 om inrättandet av Europeiska unionens solidaritetsfond vid den händelse att Storbritannien lämnar unionen utan ett avtal. Förslaget innebär att fondens tillämpningsområde vidgas från att ge medlemsstater och anslutningsländer finansiell hjälp vid större naturkatastrofer till att även kunna bistå medlemsstater som drabbas ekonomiskt vid ett avtalslöst utträde. Enligt förslaget ska hälften av fondens tilldelade medel för 2019 och 2020 kunna användas för att stödja medlemsstater som lider ekonomisk skada av ett avtalslöst utträde. Förslaget är ett led i beredningsplaneringen för ett avtalslöst utträde och motiveras av det osäkra läget i Storbritannien vad gäller ratificering av utträdesavtalet.

Regeringen anser det finnas en tydlig risk för ett avtalslöst utträde och att beredningsarbetet för att hantera ett sådant scenario därför är motiverat. Mot bakgrund av detta kan regeringen stödja förslaget om att införa en temporär utvidgning av solidaritetsfondens tillämpningsområde. Regeringen anser vidare att framtida beslut om tillämpning av systemet bör leva upp till en generell princip om budgetrestriktivitet.

1.1 Ärendets bakgrund

Europeiska unionens solidaritetsfond (EUSF) inrättades den 11 november 2002 genom rådets förordning (EG) nr 2012/2002. Syftet med fonden är att visa solidaritet med medlemsstater och anslutningsländer som drabbas av katastrofer, främst till följd av naturfenomen, genom att möjliggöra ekonomiskt stöd. Enligt förordningens nuvarande lydelse måste skadorna i varje enskilt fall uppgå till minst 3 miljarder euro eller 0,6% av landets BNI, där det lägre beloppet tillämpas. Fondens årliga maxbelopp uppgår till totalt 500 miljoner euro i 2011 års priser och finansieras via EU-budgeten.

Den 29 mars 2017 begärde Storbritannien utträde ur EU enligt artikel 50 i EU-fördraget. I november 2018 nåddes en uppgörelse mellan EU och UK om ett utträdesavtal och tillhörande politisk förklaring om den framtida relationen. Avtalet har dock inte ratificerats vilket innebär att Storbritannien riskerar att lämna utan ett utträdesavtal den 1 november 2019. Detta kan orsaka omfattande störningar för enskilda, företag och myndigheter, och få allvarliga negativa ekonomiska och finansiella konsekvenser.

Inför den händelse att Storbritanniens utträde sker utan ett avtal har EU vidtagit ett flertal åtgärder. Beredskapsarbetet beskrivs i faktapromemoria 2018/19:FPM54. Som ett ytterligare led i detta arbete föreslog kommissionen den 4 september 2019 att tillämpningen av förordning nr 2012/2002 om inrättandet av Europeiska unionens solidaritetsfond vidgas för att möjliggöra stöd till den eller de medlemsstater som påverkas mest av ett avtalslöst utträde.

1.2 Förslagets innehåll

Förslaget syftar till att vidga EUSF:s tillämpningsområde till att även omfatta skador som orsakas av ett eventuellt avtalslöst utträde. Syftet med förslaget är att visa solidaritet med de medlemsstater som påverkas mest. Enligt förslaget ska medlemsstaterna kunna ansöka om medel från fonden för att täcka en del av de ytterligare offentliga utgifter som uppstår mellan den 1 november 2019 och 31 december 2020. För att skydda fondens ursprungliga syfte är det utvidgade tillämpningsområdet tidsbegränsat och ansökningar måste göras innan den 30 april 2020.

För att kunna få ansökan om bistånd beviljad ska skadan uppgå till minst 1,5 miljarder euro eller 0,3 procent av landets BNI, där det lägre beloppet ska tillämpas. Skadan måste vara en direkt följd av ett avtalslöst utträde. Stödet kan högst uppgå till 5 procent av den ekonomiska skadan. Enligt förslaget ska hälften av fondens medel för 2019 och 2020 kunna användas i detta syfte.

För att utbetalningar ska kunna ske skyndsamt föreslår kommissionen att nivån på förskottsutbetalningar höjs från 10 procent till 25 procent.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Förslaget bedöms inte ha någon påverkan på svenska regelverk.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Det årliga takbeloppet för EUSF ligger kvar på samma nivå som tidigare. Det årliga beloppet uppgår till 500 miljoner euro i 2011 års priser, vilket motsvarar 585,8 miljoner euro 2019 och 597,5 miljoner euro 2020. Förslaget innebär dock en bredare användning av fondens medel. Det kan innebära att ett större budgetutrymme tas i anspråk vilket kan leda till en högre EU-avgift under 2019 och 2020 jämfört med nuvarande prognos. Totalt innebär förslaget att upp till 591,65 miljoner euro kan användas för att avhjälpa skador som uppstår pga. ett avtalslöst utträde.

Genom att tillföra medel till de medlemsstater som drabbas exceptionellt hårt av ett avtalslöst utträde kan de negativa samhällsekonomiska effekterna av utträdet lindras. Kommissionen har inte genomfört någon konsekvensanalys och således inte kvantifierat denna effekt.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen anser att det är av högsta prioritet att säkra ett ordnat brittiskt utträde ur EU. Det finns dock en tydlig risk för ett avtalslöst utträde och beredskapsarbetet för att hantera ett sådant scenario är en nödvändig del av brexitarbetet. Regeringen anser att de hittills beslutade beredskapsåtgärderna är ändamålsenliga. Eventuella nya åtgärder bör leva upp till de generella principer som kommissionen slagit fast för beredskapsarbetet, vilka beskrivits i faktapromemoria 2018/19:FPM17.

Regeringen kan stödja en temporär utvidgning av EUSF:s tillämpningsområde. Regeringen anser att det bör finnas beredskap och möjlighet att i viss utsträckning stödja de medlemsstater som drabbas exceptionellt hårt vid ett avtalslöst utträde, även om det huvudsakliga ansvaret för beredskapsåtgärder med anledning av brexit åvilar medlemsstaterna själva. Regeringen anser vidare att framtida beslut om tillämpning av systemet bör leva upp till en generell princip om budgetrestriktivitet.

Det finns ett principiellt stöd bland medlemsstaterna för beredskapsåtgärden. Det har dock uppstått diskussion om utformningen av förslaget. Vissa medlemsstater har uttryckt oro för att fondens huvudsakliga syfte kan komma att urholkas medan andra medlemsstater vill se ytterligare utvidgning. Mot bakgrund av detta har förhandlingen för tillfället pausats. Ordförandeskapet kommer att återkomma till frågan.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Kommissionen vill få till stånd en snabb hantering så att ändringar kan träda i kraft innan Storbritanniens eventuella utträde ur unionen 1 november 2019.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Eftersom förslaget utgör en ändring av förordning (EG) nr 2012/2002 grundar sig förslaget på samma rättsliga grund, dvs. artikel 175 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Artikeln möjliggör att specifika åtgärder vidtas för att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållning inom unionen givet att de inte påverkar tillämpningen av de åtgärder som beslutas inom ramen för unionens övriga politik. Europaparlamentet och rådet beslutar om sådana särskilda åtgärder i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén. Eftersom denna ändring endast avser medlemsstaterna är artikel 212 i EUF-fördraget, som rör ekonomiskt samarbete med tredje land, inte tillämplig.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen anser att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen då tydliga villkor fastställs för nyttjandet av fonden. Bistånd inom ramen för instrumentet begränsas till kostnader med allvarliga återverkningar på de ekonomiska och finansiella förhållandena i en viss medlemsstat. I enlighet med subsidiaritetsprincipen syftar fonden till att endast ingripa i fall där en medlemsstat inte längre anses kunna hantera en kris på egen hand och behöver bistånd.

Enligt kommissionen är förslaget förenligt med proportionalitetsprincipen då det inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de mål som redan fastställts i den nuvarande förordningen.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Kommissionen siktar på en skyndsam behandling av förslaget.

4.2 Fackuttryck/termer

Inte aktuellt.